

Новік В.М.,
ст.выкладчык

К. ГАЛКОЎСКИ -- АДЗІН З ПЕРШЫХ СТВАРАЛЬНІКАЎ БЕЛАРУСКАГА КЛАСІЧНАГА ХАРАВОГА РЭПЕРТУАРУ

Творчасць віленскага кампазітара Канстанціна Галкоўскага песна звязана з музычна-выканальніцкай дзейнасцю ў Заходняй Беларусі. Вялікі ўплыў на кампазітара зрабіла знаёмства з Р.Р.Шырмай, «хое адбылося ў Віленскай беларускай гімназіі ў 20-я гады, дзе пра-павалі масціты музыкант і ўжо вядомы малады беларус-кі хормайстар. (Да гэтага Галкоўскі К.скапчыў Пецярбургскую кансерваторыю з залатым медалём.)

Напачатку рэпертуар гімназічнага хору складалася ў асноўным з простых гарманізацый народных песень, зробленых Л.Рагоўскім, Ул.Тэраўскім, А.Грыневічам. З прыходам Р.Шырмы гімназічны хор стаў першым асяродкам, дзе зародзілася выканальніцкая культура беларускай народнай песні ў Заходняй Беларусі. Непасрэднае дачыненне да гэтага меў і кампазітар К.Галкоўскі. Яго першыя гарманізацыі народнай песні «ўнеслі свежасць і высокі артыстызм». У такіх песнях, як «Венер вее», «А мне трудненька», «Ах ты, салавей», «Купаліе» і інш., пры данамозе імітальнай і падгалоскаў ўзмацненню роля слова, надасца меладычная выразнасць кожнаму голасу. Акрамя простых гарманізацый, кампазітар стварае і невялікія хары па словы беларускіх паэтаў («Касен», сл. М.Танка; «Вясна», сл. М.Васілька; «Гімн свабодзе», сл. Я.Купалы), прымае ўдзел у канцэртах славянскай песні, піша рамансы і дуэты (па словы Я.Купалы, Ясакара, К.Буйло). Нязменным першым выканаўцам ягоных вакальных твораў быў знакаміты беларускі тэнор М.Забейда-Суніцкі. Гарманізацыі і апрацоўкі кампазітара з'явіліся асноваю для двух харавых зборнікаў, выдадзеных Р.Шырмай у 1929 і 1938 гадах. Яны мелі вялікае значэнне ў папаўненні высокамастацкім рэпертуарам шматлікіх харавых гурткоў. К.Галкоўскі стварае першыя ў Заходняй Беларусі харавыя сюіты «Дуда» (рукапіс) і «Каханне» (для хору а sarpella), а пасля вайны -- дзве кантаты «Канстанцін Заслонаў» (для хору, сола і а sarpella) і «То не вечар крыллем звонкім» (сл.М.Танка). Былі задумы па стварэнні і больш буйных музычных твораў на нацыянальную тэматыку. Усяго К.Галкоўскім створана для жаночага хору 14 твораў, для невялікага змешанага хору -- 54, вялікага змешанага хору -- 17, мужчынскага -- 3.

З вялікай харавой спадчыны К.Галкоўскага мастацкай адметнасцю вылучаюцца апрацоўкі народных песень для хароў рознага складу а sarpella. Найбольш значныя творы Галкоўскага ўвайшлі ў 2 тамы «Беларускіх народных песень для хору», якія склаў Р.Шырма ў 70-я гады. Сярод іх трэба вылучыць значную колькасць харавых твораў а sarpella з сола,

дуэтам, ансамблем. Меншую частку складаюць хары для рознага складу ў суправаджэнні фартэпіяна. Да найбольш адметных адносіцца «Ды хто, ды хто па цёмным лесе гукае», «Мамка ж мая старэнькая», «Чорныя вочкі, пара спаць», «Ходзіць пава па вуліцы», «А ў гаспадара» і інш. (сярод твораў а sarpella).

Большасць апрацовак кампазітара была выканана Дзяржаўнай харавой капэлай пад кіраўніцтвам Р.Шырмы. Паўторна выконваліся яны для запісу на Беларускам радыё хорам Нацыянальнай тэлерадыёкампааніі пад кіраўніцтвам прафесара В.Роўды. Некаторыя апрацоўкі кампазітара ў сучасны момант уключаюцца ў рэпертуары амаатарскіх і вучэбных хароў («Ці свет, ці світае», «Саўка ды Грышка», «Чаму язюленька так не кувала» і інш.)

Адметнасць і непаўторнасць апрацовак кампазітара выяўляюцца ў разнастайных прыёмах фактурнага і танальнага вар'іравання, шырокім выкарыстанні элементаў народнапесеннай і класічнай поліфаніі. Характэрна для кампазітара прымяненне шырокага дыяпазону галасоў, высокай тэсітуры (С - Т), чыстае ўвядзенне сола і ансамблевага спеву, кантрастнай дынамікі.

У цікавай гарманічнай мове, пабудаванай на дыятонацы, часта выкарыстоўваюцца ў II натуральная (нізкая) ступень ладу для пераходу ў танальнасць III ступені, а таксама паралельныя і аднайменныя танальнасці. Кампазітар нярэдка ўжывае інструментальныя прыёмы. Разам з непадрыхтаванымі пераходамі ў іншыя танальнасці яны надаюць некаторым апрацоўкам віртуозны характар, такім чынам пераносячы інструментальную фактуру ў харавую.

К.Галкоўскі -- адзін з першых кампазітараў, хто вывёў беларускую народную песню дзякуючы сваім харавым апрацоўкам у шырокі свет.

Мялепка М.Г.,
выкладчык

ВЫКАРЫСТАННЕ ВАКАЛЬНА- ПЕДАГАГІЧНЫХ ПРЫНЦЫПАЎ М.І.ГЛІНКІ Ў НАРОДНА-ХАРАВЫМ ВЫКАНАННІ

Засваенне шматвяковага воньгу харавой культуры -- адно з галоўных пытанняў сённяшняга дня ў падрыхтоўцы спецыялістаў народнапесеннага мастацтва. Да чаго мы павінны імкнуцца, працягваючы векавыя песенныя традыцыі?

Сёння існуе пямала праблем, звязаных з харавым выкананнем. Перад кіраўнікамі хароў застаецца праблема далейшага павышэння іх выканальніцкага майстэрства, а перад удзельнікамі хору -- авалоданне асновамі харавога выканання.

У сувязі з гэтым веды па гісторыі рускай школы харавых сісваў, знаёмства з метадыкай выкладання